



SADNI VRT

Zavarujmo sadno drevje pred zajcem

Najhujši sovražnik mlademu sadnemu drevju je v zimskem času divji zajec. Zajec nam lahko v eni sami zimski noči uniči cel sadni nasad. S svojim strašnim zobom nam lahko napravi v najkrajšem času ogromno materialno škodo. Da obvarujemo drevje pred tem nasilnežem, moramo deblo vsakega drevesa obdati s primerno ograjo ali pa debela namazati s tako mažo, ki zajca zanesljivo odganja.

Največkrat povežemo debelca s slamo, bodisi koruzno bodisi z žitno. Ta način je umesten pri majhnih nasadih. Če je pa treba oviti mnogo dreves, je delo zamudno in drago. Ako ovoj naredimo dobro, da je deblo dovolj na debelo ovito s slamo, se drevo lahko omehkuži tako, da pozneje rado ozebe. Ako ovijemo bolj na tanko in morda tudi nekoliko površno, pa zajec razrine ovoj in obgrize deblo.

Drevesca lahko zavarujemo tudi z ravnimi količki, ki jih okoli debela na gosto zabijemo v zemljo. Ti količki ostanejo navadno na mestu, dokler ne segnijo. Taka obramba je tudi zamudna in draga. Prav izvrstni so tulci napravljeni iz dovolj goste in pocinkane žične mreže. To sredstvo je seveda sigurno. Tulce v jeseni postavimo, spomladi pa zopet odvezujemo in shranimo. To sredstvo je za sedanje čase pa zelo drago. Zato lahko napravimo primerno ograjo iz ravnih in suhih leskovih palic, katere na spodnjem in zgornjem koncu ovijemo z žico. Debla lahko zavarujemo s 4 do 5 koli, katere postavimo okoli debela in zvezemo žico. Namesto dragih kolov lahko prav uspešno uporabimo debela sončnic.

Najbolj preprosto je, če debelca namažemo s kakšno tvarino, ki zajcu smrdi. Takih sredstev je več, samo niso vsa zanesljiva. Maža ne sme škodovati debelu, se ne sme

prehitro odlučiti ali sprati in mora biti v resnici zajcu dovolj ogabna. Nekateri namažejo debela z apnom. To ni ravno slabo, toda apnena skorja rada prehitro razpoka in odpade. Maža iz samega apna je za mlado drevesno skorjo vendarle prejedka. Zato je dobro apnenemu beležu dodati nekaj kravjeka in pepela ali ilovice. Tako napravljena maža ni prejedka in se dobro drži skorje.

Prav dobro mažo lahko sami napravimo doma brez večjih stroškov. V posodi zmešajmo dve motiki apna in par kravjekov, ter prilijmo krvi, pomešane z žolčem. Tej zmesi dodamo še nekaj vlažne ilovice in pest presejanega pepela. Vse to z motiko prav dobro zmešajmo in prilijmo primerno količino vode. Ako nimamo sveže krvi, pridenemo tej zmesi goste gnojnice. Maža naj bo podobna gostemu beležu, seveda pa mora biti toliko redka, da jo moremo mazati s kakšnim zidarskim čopičem. Vedro, kateremu naredimo ločen j iz žice ali vrvi, nosimo od drevesa do drevesa in debela namažemo od tal do vrha prav temeljito s to brozgo. Mazanje debel moramo opraviti le ob lepem vremenu, da se maža lahko dovolj prisuši, potem je dež ne izpere več do spomladi.

Na opisani način napravljena maža se dobro prime debela, odžene zajca čisto gotovo, zatre pa tudi mah, lišaje in mršesjo zalego na skorji. Ko jo spomladno deževje polagoma izpira, je drevesu prav dobro gnojilo. S to mažo namažena debela začne svetlo, gladko skorjo in drevo bujno rasti. Ako bi slučajno nastopilo mokro vreme, preden se je maža posušila, moramo delo ponoviti. Zelo dobro učinkujoča primes je žolč. Če ne moremo dobiti žolča, potem je potrebno, da ob vsaki kolini žolč nabodemo na špižo in jo vtakemo nekje pod streho. Žolč se posuši in ga lahko uporabimo kadar koli. Pred uporabo moramo suh žolč v vodi razkuhati in priliti brozgi.



ŽIVINOREJA

Bodite previdni pri pokladanju repiča!

Resni časi in težke razmere silijo naše živinorejce, da izkoristijo vso razpoložljivo krmno, tudi tako, ki smo jo v normalnih razmerah smatrali za manjvredno. Sem prištevamo predvsem repič, dočim je korenjevo in pesno listje že nekaj boljše.

Repč je že od nekdaj priljubljena kрма pri onih kmetovalcih, ki hočejo pridobiti čim več mleka, ker imajo krave, ki dobivajo mnogo repiča, obilo mleka. Toda to mleko je slabo v vseh ozirih. Je zelo vodeno, ima skoraj vedno grenek okus (ker vsebuje repič oksalno kislino, ki prehaja v mleko), navadno je tudi silno onesnaženo, ker krave ki žro repič, gotovo dobe drisko, včasih celo prav hudo. Zato je včasih veljalo pravilo, da se mleko od takih krav, ne sme dajati dojenčkom in sploh ne malim otrokom. Tudi mlekarne so v normalnih razmerah krmljenje repiča ali sploh prepovedovale ali vsaj omejevale na najnižjo mero.

Toda te slabe strani repiča se pokažejo le, če ga pokladamo samega, v prevelikih množinah, preveč onesnaženega in sploh če pripravljamo krmne in krmljenje živine ne posvečamo zadostne pozornosti.

Zato upoštevajte pri pokladanju repiča sledeča navodila:

1. Čim je obrezovanje repe končano, repič lepo pretresite, da ne bo v njem prsti in druge nesnage; nato ga razgrnite v tanko plast na podu, pod kozolecem ali kjer koli

na hladnem in suhem kraju. Upoštevajte, da se repič na kupu silno hitro segreje (vname) in počne gniti. Tak repič je za živino strup, od katerega si ista dolgo ne bo opomogla. Če je repič močno blaten, ga pred pokladanjem operite v potoku, toda za vsako pokladanje sproti.

2. Nikdar ne pokladajte repiča samega. Primešajte mu še drugo zelenje, da dobi živina v krmi vse potrebne hranilne snovi in da se omeji škodljivi vpliv oksalne kisline, vedno pa tudi nekaj suhe krmne. Dobra je tudi slama, saj končno ne gre za drugo kot da preprečimo drisko. Seno ali slamo je treba na slamoreznicu drobno zrezati.

Od svežih krmil pridejo kot primes k repiču v paštev: trava, (otavič), detelje, pesno, korenjevo ali zeljnato listje; glede na redilnost bi bilo priporočati zlasti lucerno, mlado inkarnatko ali dober otavič. Če je količjak mogoče, nakosite vse to, ko ni prehude rose ali dežja in razgrnite v tanke plasti kot smo spredaj omenili za repič. Ob daljših deževnih obdobjih, ko je tudi detelja ali travo treba pokladati mokro, pa nakosite za vsak dan sproti.

Kdor se bo držal teh navodil, bo v svoje zadovoljstvo ugotovil, da se je množina mleka ob času takega krmljenja znatno zvišala, da pa je mleko vključ temu dobro, da je živina ostala zdrava (driska je bolezen!) in da ni nič shujšala. To pa je zelo važno, kajti sedaj je čas, da se živina za zimo še nekoliko zredi, ne pa da nam shujša že pred pričetkom hlevskega krmljenja. B.

NAŠ GOZD

O nekaterih napakah pri sekanju

Pri izvrševanju sekanja posameznih dreves je treba opozoriti posestnika na nekatere napake, ki ga prikrajšajo za izdatno mero pri izkupičku. Drevo moramo posekati kolikor mogoče nizko pri tleh. Ne sekaj tako, kot kaže slika! Nič lesa ne sme iti v izgubo. Zlasti pri drevju, ki je lepe rasti in dobro plačane lesne vrste. Na vzornih posestvih sekajo manj kot pol pedit nad zemljo. Delo je resda težje, toda se izplača. Edino kjer je na pobočjih treba varovati tla pred rušenjem in udiranjem, so višji panji opravičljivi in potrebni. V ravninah, koder je kurivo drago in pri dragocenih vrstah

lesa bomo celo podzemeljske dele debla (korenine) odkopali in izkoristili.

Deblo mora biti skrbno odsekano in odžagano. Na prerezani ploskvi ne sme biti šopov trska, ki so se izpulili pri padanju iz debla in ki štrle včasih po meter daleč iz štora.

Pri podiranju dreves moramo paziti tako na drevo samo, kakor tudi na njegovo okolico, da oboje čimbolj obvarujemo škode. Da se drevo ne prelomi, ne sme pasti preko jame ali dolinice. Da bi bil padec manj silovit, ga usmerimo na poševnih tleh navzgor, ne navzdol. Smer padca moramo vedno dobro izbrati in ga skušati tako uravnati, da ne poškodujemo sosednjega drevja in ne polomimo mladega naraščaja. Da bi

bilo pri podiranju manj škode, poseka skrben gospodar vejevje še na stoječem drevju, če je potrebno.

Za sekanje izbirajmo vedno dobre in izkušene delavce, ki jih poznamo. Tuji sekači se ne bodo potrudili ali pa tudi ne bodo znali izvršiti sekanja lepo in tako, da ne bi poškodovali niti posekanega lesa niti gozdnih tal.



Za dosego boljše donosnosti pridelka in za očuvanje gozda je važen tudi čas, ko izkoriščamo les. V mnogem oziru je najboljši, da izberemo za sekanje in za spravljajanje lesa čas, ko varje snežna odeja tla pred poškodbami in ko drevesna rast počiva, to je pozimi. Vendar pri visokem snegu ne bomo sekali, ker ne zasežemo debel dosti globoko pri tleh. Ravno tako bomo opustili sečnjo pri hudem mrazu, ker je les takrat krhek in rad razpoka. Veje in debela podraščje ob močnem mrazu niso prožne in se lomijo.

Čas sekanja je treba tudi tako izbrati, da se posekan les polagoma in postopoma suši. Od tega je precej odvisna kakovost lesa.

Drva se navadno prepozno začno pripravljati v gozdu, kar ima za posledico, da se ne posuše zadosti. Kurivo je treba začeti izsekavati v gozdu že kakih šest mesecev pred porabo.

Les, ki je namenjen za prodajo je treba tudi prebirati (sortirati). Les za žago ločimo od lesa za tramiče, za jamski les, za celulozo itd. Vsako vrsto (sortiment) razdelimo zopet po debelini in dolžini. Nazadnje ga zvrstimo še po kakovosti. Drva razdelimo na lepa, debelejša, cepljena drva, na slabša cepljena drva in na okroglijce.

Pri izdelovanju posameznih izdelkov se moramo strogo ravnati po navadah (uzansah), ki so v trgovini običajne. Hlodi na primer ne smejo biti krajši kot 4 metre, drva ne manj ne več kot 1 meter itd., sicer

jih bomo mogli prodati le težko ali po slabih cenah.

Pri prodaji se moramo držati nekaterih načel, katerih ne smemo v nobenem slučaju opustiti. Tako moramo vedno — kadar ne sekamo sami s svojimi delavci — zaznamovati trgovcu drevesa, ki jih sme ali mora posekati. Drevje moramo izmeriti predno ga prodamo, sicer pride često do sporov in pravnjaj, oškodovan pa je navadno prodajalec. Potrebno je tudi napraviti s kupecem pismeno pogodbo. Pogodba mora biti jasna glede vrste blaga, plačilnih pogojev, časa oddaje, spravila itd. Ne podpisuj pogodbe, ki ti ni popolnoma razumljiva! Naj še omenim, da pameten gospodar ne bo nikdar prodajal lesa »počez«, ker je to nevarno za gozdnega lastnika in za gozd sam.

-u.

Kanadski topol in črni oreh

Kot mlad gospodarski pristav sem služboval na znanem veleposestvu v Slavoniji. Veleposestvo, na katerem sem služboval, kakor tudi druga veleposestva, so nastala na nekdanjem podvodnem zemljišču. Starejši delavci so mi takrat pripovedovali, da so pred približno štiridesetimi leti tam še lovili krape. Mirna voda je pokrivala več tisoč ha zemeljske površine v globini do največ 1 metra. To podvodno zemljišče so odvodnili s primernimi jarki in kanali. Vsa malenkostnega padca niso mogli napraviti kanalov drugače, kakor nad površjem zemlje v obliki korit. Gladina vode je v teh kanalih segala nad površino zemljišča. Na spomlad smo morali vso vodo iz poplavljenega zemljišča črpati v ta nadzemna več kilometrov dolga korita, ki so odvajala vodo v reko. Črpanje vode se je vršilo s parnimi lokomobilami in velikimi polžastimi črpalkami.

Na zemljiščih, ki tudi pozimi niso poplavljeni, smo sejali v glavnem žito. Nižje ležeča poplavna zemljišča so služila v glavnem za pridelovanje sladkorne pese, kornuza in konoplje. Še nižje ležeča zemljišča so bili travniki. Na zemljiščih, ki vsled vlage niso bila primerna niti za travnike, smo imeli velike nasade kanadskih topolov. Nasadi topolov so bili razdeljeni na dvajset delov, po več ha velikih. En del zemljišča se je na novo zasadil s topoli, najstarejši pa posekal.

Kanadski topol je na vlažnih tleh silno naglo raste. V 10 letih je preraste višine 10 metrov. Les kanadske topole smo v glavnem pridelovali in prodajali za napravo vžigalic in za celulozo. Kanadski topol je s svojim širokim in bujnim listjem izhlapeval velike količine vode. S tem je pomagal k izsuševanju zemljišča. Poleg tega je listje, ki je na jesen odpadlo s topolov, trohnelo in dvigalo rodovitno plast zemlje. Tako je segneto listje pripravljalo tla za bodočo obdelovalno zemljo.

Rast kanadskih topolov je zelo nagla in se vložen kapital na malovrednih, vlažnih tleh naglo obrestuje. Vzgoja kanadskega topola zahteva malo truda. Lahko se sadi na tleh, ki za drugo kulturo niso dosti vredna. Kanadski topol je hitro zrel za sečnjo. — Topol smo sadili zelo gosto, tako da je prišlo na 1 ha okrog 2500 dreves. Povpraševanje po celuloznem in industrijskem lesu je precej veliko in se bo po vojni verjetno še povečalo. Vse te dobre strani tega skromnega drevesa so upoštevanja vredne in za naše narodno povojno gospodarstvo verjetno tudi pomembne.

Poleg kanadskega topola sem zapazil, da so sadili po slavonskih in zlasti baranjskih površinah mnogo drugega oreha. Plod tega oreha ni dosti vreden. Les pa je dragocen in se zahteva zlasti v industriji furnirja. Črni oreh bi lahko rasel tudi pri nas med ostalim gozdnim drevjem, zlasti v nižinah.

To, kar sem videl v Slavoniji pri naprednih veleposestvih, bi se dalo event. tudi v naših razmerah primerno urediti. Zato mislim, da bi bilo dobro, da bi nas strokovnjaki spoznali s tema dvema vrstama drevja. Dobro bi bilo ugotoviti vrednost njihove uporabe pri nas in uspevanje tega drevja v naših razmerah. F.

R A Z N O

Bukov žir tudi za olje

Oluščeni bukov žir vsebuje okrog 25 odstotkov olja. Domače stiskalnice iztisnejo iz 100 kg izluščenih jedrc 10 do 20 kilogramov olja. Odvisno je od popolnosti stiskalnih naprav.

Za luščenje imajo ponekod v mlinih posebne luščilnice. Lahko ga oluščimo tudi sami. Bukov žir v ta namen segrejemo in segretega poškopimo z vodo. Luščine popokajo, nakar jih z lahkoto odstranimo.

100 litrov bukovega žira tehta 40 do 50 kg, kar nam da do 10 litrov olja. Izluščena jedra v mlinih zmeljejo, nekoliko segrejejo, denejo v platneno ruto, stolčejo in nato stisnejo. Dobimo rumenkasto, precej gosto in prvovrstno namizno olje. Nekako po 14 dneh začne kipeti, nakar se kmalu očisti. Na dnu posode se nabere slabše olje, ki je kalno in uporabljivo za razsvetljavo.

Pri stiskanju olja ostanejo oljne pogače, ki so dobra krma za pitanje prašičev in za perutnino. Tudi kot dodatek h krmi za govedo jih smemo uporabljati v manjši količini. Za konje pa pogače bukovega žira niso uporabne.

Izluščena jedra so svetle barve in imajo dober okus. V gospodinjstvu jih uporabljajo podobno kot orehova jedra.

—s.

Obrezovanje orehov

Oreh obrezujemo čim manj, ker je vsako rezanje vzrok znatni in trajni izgubi sokov. Oreh cvete samo na koncu vej, zato z obrezovanjem zmanjšujemo tudi pridelke. Obrezovanje je upravičeno samo, če s tem hočemo doseči visoko deblo in ga spraviti v pravilno pokončno stoji. To je le pri mladem orehu mogoče doseči s sorazmerno malim rezanjem. Včasih je vendarle potrebno obrezati tudi starejša drevesa. Potrebno je redčiti pregosto krošnjo in odstra-

niti veje, ki rastejo navzdol, kvarijo obliko drevesa in podobno.

Vendar rezanja nikoli ne smemo opravljati poleti, ampak pozno jeseni in je čas do decembra. Spomladi bi za obrezovanje vzeli orehu preveč soka.

Prepelica

Prepelica je naša najmanjša divja kokoš. Spada med ptice selilke. K nam prihaja z juga v aprilu in začetku maja, odhaja pa koncem avgusta in v septembru. Prezimlja v Italiji, Grčiji, deloma tudi v Mali Aziji in ob sredozemskih obalah Afrike. Potuje ponoči v skupinah, ki se jim spotoma pridružujejo vedno nove selilke ali cele skupine.

Pri poletu preko morja popade mnogo prepelice v morje, posebno če je vreme neugodno in morje burno. Proti jeseni se včasih prepelice zelo odebele in postanejo neokretne ter lene.

Prepelica se hrani s semenjem žit in trav. Zato bi mogle biti škodljive, če bi se zaredile v večjem številu. Ker pa jih pri nas ni mnogo, se škoda ne pozna. Parijo se v juniju in tudi še kasneje. V žitu ali na travniku znese samica v jamico na zemljo 8 do 16 jajc, ki jih vali 19 do 20 dni.

Zadnja košnja lucerne

Po večletnih opažanjih v raznih podnebnih okoliščinah so dognali, da za prezimljanje lucerne in njeno trajnost ni važno, kdaj izvršimo zadnjo košnjo in tudi ni odločilno, kolikokrat na leto kosimo. Opažanja so torej ovrgla to splošno mišljenje.

Mnogo bolj je važno, kot so pokazali poskusi, da med zadnjo in predzadnjo košnjo lucerne počiva najmanj 35 do 40 dni. V tem času mirovanja zbere lucerna zalogo hrane za prezimovanje. Zadnja košnja se lahko izvrši še v oktobru, da je le predzadnja bila vsaj 35 dni pred njo.